

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.016.03.2020

Prof.dr hab. n. med. Tomasz Szczepański
Rektor
Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach
ul. Ks. Józefa Poniańskiego 15,
40-055 Katowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/077 – Uznawanie kwalifikacji zawodowych cudzoziemców spoza Unii Europejskiej.

I.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach, ul. Ks. Józefa Poniatowskiego 15, 40-055 Katowice ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Prof. dr hab. n. med. Tomasz Szczepański, Rektor Śląskiego Uniwersytetu Medycznego², od 1 września 2020 r. wybrany na stanowisko w dniu 19 marca 2020 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki pełnił poprzednio prof. dr hab. n. med. Przemysław Jałowiecki, Rektor Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach w kadencji 2016-2020 (do 30 sierpnia), wybrany na to stanowisko w dniu 14 stycznia 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Uznawanie kwalifikacji cudzoziemców spoza Unii Europejskiej.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2020 (do czasu zakończenia kontroli), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	Bogusława Pala, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/199/2020 z 24 lipca 2020 r. i nr LKA/278/2020 z 6 października 2020 r. (akta kontroli str.1-3,361)

¹ Zwany dalej: „SUM” lub „Uczelnią”.

² Zwany dalej: „Rektorem”.

³ t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, zwana dalej: *ustawą o NIK*

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Obowiązujące w kontrolowanym okresie od 1 stycznia 2017 r. do 30 września 2018 r. opracowane przez rady wydziałów Uczelni regulaminy ustalające zasady i przebieg postępowań nostryfikacyjnych były dostosowane do przepisów wynikających z ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym*⁵ i rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 sierpnia 2015 r. *w sprawie nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów wyższych uzyskanych za granicą oraz w sprawie potwierdzenia ukończenia studiów wyższych na określonym poziomie kształcenia*⁶. Warunków tych nie spełniały jednak w pełni regulacje, jakie wprowadzono na wydziałach i Uczelni w tym zakresie po wejściu w życie przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*⁷ i rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 września 2018 r. *w sprawie nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów za granicą oraz potwierdzania ukończenia studiów na określonym poziomie*⁸. Stwierdzono bowiem, że we wprowadzonych przez wydziały i Uczelnię regulacjach żądano od osób składających wnioski nostryfikacyjne:

- zaświadczenia, że uczelnia, która wydała dyplom była w dniu wydania dyplomu akredytowaną uczelnią w rozumieniu prawa wewnętrznego państwa, w którego systemie szkolnictwa wyższego działa⁹;
- tłumaczeń na język polski dokumentów załączanych do wniosku¹⁰, które sporządzone musiały być przez tłumacza przysięgłego wpisanego na listę tłumaczy przysięgłych prowadzoną przez Ministra Sprawiedliwości albo przez zagranicznego tłumacza i poświadczone przez właściwego konsula RP

czego nie przewidywały przepisy *rozporządzenia MNiSzW z 2018 r.* Ustalono również, że wydane przez Rektora w latach 2018-2019 zarządzenia regulujące proces nostryfikacyjny na Uczelni oraz wysokość związanych z nimi opłat, zostały wprowadzone z mocą wsteczną, co w ocenie NIK było działaniem nierzetelnym.

Szczegółowa analiza dokumentacji 15 (100%) postępowań nostryfikacyjnych przeprowadzonych w latach 2017-2020 na dwóch wydziałach Uczelni¹¹ wykazała, że we wszystkich przypadkach ich przebieg – za wyjątkiem egzekwowania od wnioskodawców opisanego wyżej zaświadczenia - odbywał się z zachowaniem wymogów wynikających z przyjętych przez rady wydziałów regulaminów i z zachowaniem przyjętych lub przewidzianych prawem terminów. Zauważyć jednak należy, że żadne z tych postępowań nie zakończyło się uznaniem przedstawionych przez wnioskodawców dyplomów ukończenia studiów medycznych za równoważne z dyplomem ukończenia tego typu studiów w Polsce, przy czym podstawową tego przyczyną były różnice programowe pomiędzy studiami za granicą, a studiami na SUM oraz nieosiągnięcie przez żadnego z kandydatów, podczas egzaminu

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz.U. z 2017 r., poz. 2183, uchylona z dniem 31 grudnia 2018 r.

⁶ Dz.U. z 2015 r., poz. 1467, uchylone z dniem 3 października 2018 r. i zwane dalej *rozporządzeniem MNiSzW z 2015 r.*

⁷ Dz. U z 2020 r., poz. 85 ze zm., zwane dalej: *Prawem o szkolnictwie wyższym i nauce*.

⁸ Dz. U. z 2018, poz. 1881), zwane dalej *rozporządzeniem MNiSzW z 2018 r.*

⁹ Wymóg ten nie był jednak egzekwowany.

¹⁰ Dokumenty te to: 1) oryginał dyplomu uzyskanego za granicą z *apostille*, 2) suplementu do dyplomu (wymagany *apostille*) lub inny dokument umożliwiający ocenę przebiegu studiów, uzyskanych efektów uczenia się i czasu trwania studiów, 3) świadectwa, dyplomu lub innego dokumentu na podstawie, którego kandydat został przyjęty na studia, 4) zaświadczenia, że uczelnia, która wydała dyplom była w dniu wydania dyplomu akredytowaną uczelnią w rozumieniu prawa wewnętrznego państwa, w którego systemie szkolnictwa wyższego działa,

¹¹ Wydział Lekarski w Katowicach i Wydział Lekarski z Oddziałem Lekarsko-Dentystycznym w Zabrze, które jako jedyne na Uczelni prowadziły w badanym okresie procesy nostryfikacyjne na Uczelni.

testowego, wyniku na poziomie przekraczającym 70%, ustalonego przez władze SUM jako warunek konieczny.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej¹² kontrolowanej działalności

Opis stanu faktycznego

1. W kontrolowanym okresie proces nostryfikacyjny na Uczelni regulowały następujące uchwały Rady Wydziału Lekarskiego w Katowicach i uchwały Rady Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Lekarsko-Dentystycznym w Zabrze oraz zarządzenia Rektora SUM w Katowicach¹³:

- 1) uchwała Rady Wydziału Lekarskiego w Katowicach nr 11/1/2015/2016 z dnia 8 października 2015 r. w sprawie zatwierdzenia regulaminu procesu nostryfikacyjnego¹⁴, obowiązująca w okresie od 8 października 2015 r. do 24 lutego 2019 r.,
- 2) uchwała Rady Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Lekarsko-Dentystycznym w Zabrze nr 410/X/2014/2015 z dnia 23 września 2015 r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu procesu nostryfikacyjnego przeprowadzanego w Wydziale Lekarskim z Oddziałem Lekarsko-Dentystycznym w Zabrzu SUM w Katowicach na kierunku lekarskim i lekarsko-dentystycznym¹⁵, obowiązująca od w okresie 23 września 2015 r. do 23 stycznia 2019 r.;
- 3) uchwała Rady Wydziału Lekarskiego w Katowicach nr 24/6/2018/2019 z dnia 25 lutego 2019 r. w sprawie zatwierdzenia zmian w Regulaminie Procesu Nostryfikacyjnego na Wydziale Lekarskim w Katowicach SUM w Katowicach na kierunku lekarskim¹⁶, obowiązująca od 25 lutego 2019 r. do 30 września 2019 r.;
- 4) uchwała Rady Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Lekarsko-Dentystycznym w Zabrze nr 181/IV/2018/2019 z 24 stycznia 2019 r. w sprawie zmiany uchwały nr 410/X/2014/2015 z późn. zm. Rady Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Lekarsko-Dentystycznym w Zabrzu SUM w Katowicach z dnia 23 września 2015 r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu procesu nostryfikacyjnego przeprowadzanego w Wydziale Lekarskim z Oddziałem Lekarsko-Dentystycznym w Zabrzu SUM w Katowicach na kierunku lekarskim i lekarsko-dentystycznym¹⁷, obowiązująca od 24 stycznia 2019 r. do 30 września 2019 r.;
- 5) Zarządzenie Rektora SUM w Katowicach nr 248/2018 z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie: zasad przeprowadzania procesu nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów za granicą w SUM w Katowicach¹⁸ obowiązujące od 1 października 2018 r. do 30 września 2019 r.;

¹² Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹³ Postępowania nostryfikacyjne mogły prowadzić również: Wydział Farmaceutyczny z Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej w Sosnowcu (Wydział Nauk Farmaceutycznych w Sosnowcu), Wydział Zdrowia Publicznego w Bytomiu (obecnie Wydział Nauk o Zdrowiu w Bytomiu), Wydział Nauk o Zdrowiu w Katowicach (obecnie Wydział Nauk Medycznych w Katowicach). W badanym okresie do ww. wydziałów nie wpłynęły wnioski o nostryfikację dyplomu.

¹⁴ Zmieniona uchwałą Rady Wydziału Lekarskiego w Katowicach nr 23/3/2016/2017 z dnia 17 listopada 2016 r., zwana dalej Regulaminem procesu nostryfikacyjnego w Katowicach z 2015 r.

¹⁵ Zmieniona uchwałą Rady Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Lekarsko-Dentystycznym w Zabrzu nr 204/VI/2015/2016 z dnia 17 marca 2016 r. w sprawie zmiany uchwały nr 410/X/2014/2015, zwana dalej Regulaminem procesu nostryfikacyjnego w Zabrzu z 2015 r.

¹⁶ Zwane dalej Regulaminem procesu nostryfikacyjnego w Katowicach z 2019 r.

¹⁷ Zwane dalej Regulaminem procesu nostryfikacyjnego w Zabrzu z 2019 r.

¹⁸ Zwane dalej: Zarządzeniem Rektora z 2018 r. w sprawie zasad przeprowadzania procesu nostryfikacji.

- 6) Zarządzenie Rektora SUM w Katowicach nr 13/2020 z dnia 30 stycznia 2020 r. w sprawie: wprowadzenia Regulaminu postępowania w sprawie nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów wyższych uzyskanych za granicą prowadzonego w SUM w Katowicach¹⁹, obowiązujące od 1 października 2019 r. do dnia zakończenia kontroli;
- 7) Zarządzenie Rektora SUM w Katowicach nr 47/2019 z dnia 7 marca 2019 r. w sprawie zasad wnoszenia oraz warunków i trybu zwalniania z opłaty za przeprowadzenie procesu nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów za granicą w SUM²⁰, obowiązujące od 1 października 2018 r. i ustalające nowe wysokości opłat nostryfikacyjnych.

(akta kontroli str.362-364,366-368)

2. W kontrolowanym okresie do SUM wpłynęło łącznie 16 wniosków²¹ o przeprowadzenie procesu nostryfikacyjnego: sześć do Wydziału Lekarskiego w Katowicach²² oraz 10 do Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Lekarsko-Dentystycznym w Zabrze²³, z czego pięć na kierunek lekarski i pięć na kierunek stomatologii. Wszyscy wnioskodawcy pochodzili z Ukrainy.

W sprawie terminów składania wniosków nostryfikacyjnych Rektor wyjaśnił, że: *Dziekani przyjęli zasadę, że wnioski przyjmowane będą na koniec danego roku kalendarzowego. Określając powyższe, uwzględniano:*

- specyfikę organizacji roku akademickiego dla studentów i nauczycieli akademickich, tj. przeprowadzanie sesji egzaminacyjnej w semestrze zimowym w miesiącach luty i marzec oraz sesji letniej w miesiącach czerwiec i wrzesień,
- możliwość przeprowadzenia egzaminu dla wnioskujących o nostryfikację dyplomu w formie elektronicznej w Ośrodku Egzaminów i Ewaluacji Jakości Kształcenia,
- fakt, iż w lipcu, sierpniu i we wrześniu, z uwagi na sezon urlopowy, nie odbywają się posiedzenia Rad Wydziałów – ówczesnego organu kolegialnego Wydziału,
- możliwości organizacyjne dot. spotkań Członków Wydziałowych Komisji ds. Nostryfikacji – nauczycieli akademickich z uwagi na równoległe wykonanie przez nich obowiązków dydaktycznych i naukowych w Uczelni w powiązaniu z udziałem świadczeń zdrowotnych w podmiotach leczniczych.

W Zarządzeniu Rektora z 2020 r. w sprawie postępowania nostryfikacyjnego obowiązującym od 1 października 2019 r. zmieniono opisaną wyżej zasadę i uznano, że wnioski będą rozpatrywane w trybie ciągłym.

Uczelnia przeprowadziła łącznie 15 postępowań nostryfikacyjnych, z tego jedno na podstawie wniosku złożonego w 2015 r.²⁴ W dwóch przypadkach osoby wnioskujące zrezygnowały z dalszego postępowania, przy czym jedna z powodu trudności językowych, a druga nie podała przyczyny rezygnacji. Wszystkie postępowania zakończyły się wydaniem odmowy uznania dyplomu ukończenia studiów za granicą za równoważny polskiemu dyplomowi i tytułowi zawodowemu, a postępowania

¹⁹ Zmienione Zarządzeniem Rektora SUM w Katowicach nr 120/2020 z dnia 9 lipca 2020 r., zwane dalej *Zarządzeniem Rektora z 2020 r. w sprawie postępowania nostryfikacyjnego*.

²⁰ Zmienione Zarządzeniem Rektora SUM w Katowicach nr 29/2020 z dnia 24 lutego 2020 r., zwane dalej *Zarządzeniem Rektora w sprawie opłat*.

²¹ W poszczególnych latach badanego okresu do SUM wpłynęło: 4 wnioski w 2017 r., 8 w 2018 r. i 4 w 2019 r. W 2020 r. (do dnia zakończenia kontroli) nie wpłynął żaden wniosek.

²² Obecnie Wydziału Nauk Medycznych w Katowicach.

²³ Obecnie Wydziału Nauk Medycznych w Zabrze.

²⁴ Jeden wniosek o przeprowadzenie procesu nostryfikacyjnego wpłynął w 2015 r., jednak wnioskodawca zwrócił się o zawieszenie postępowania nostryfikacyjnego w związku z koniecznością powrotu do kraju (Pakistan) i brak możliwości przystąpienia do egzaminu uzupełniającego w wyznaczonym terminie. Wnioskodawca przystąpił do egzaminu testowego w 2017 r.

przeprowadzano na podstawie przyjętych przez ww. wydziały SUM w Katowicach i Zabrze regulaminy procesu nostryfikacyjnego z 2016 r. i 2019 r.

(akta kontroli str. 143-158, 274-276, 333-335)

3. Zadania związane z nostryfikacją dyplomów prowadziły dwa wydziały SUM: Wydział Lekarski w Katowicach oraz Wydział Lekarski z Oddziałem Lekarsko-Dentystycznym w Zabrzu²⁵. Postępowanie nostryfikacyjne powierzono radom tych wydziałów, uprawnionych do nadawania stopnia doktora określonej dziedziny nauki, prowadzącym kształcenie w obszarze obejmującym kierunek studiów wyższych, którego ukończenie potwierdza dyplom uzyskany za granicą. Rady wydziałów w Katowicach i Zabrzu do przeprowadzania czynności związanych z tym procesem powołały komisje nostryfikacyjne²⁶. Techniczno-organizacyjną stronę procesu nostryfikacji regulowały uchwały rad wydziałów w Katowicach i Zabrzu, które szerzej opisano w dalszej części niniejszego wystąpienia.

W obowiązującym od 1 października 2019 r. *Zarządzeniu Rektora z 2020 r. w sprawie postępowania nostryfikacyjnego*, do przeprowadzenia postępowania nostryfikacyjnego wyznaczono Uczelnianą Komisję ds. Nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów za granicą²⁷, a zadania związane z obsługą administracyjną tego procesu powierzono Centrum Dydaktyki SUM.

(akta kontroli str. 121-140, 173-203, 207-219, 249, 274-276, 278-280, 329)

Prowadzeniem dokumentacji i obsługą administracyjnej procedury nostryfikacyjnej w okresie objętym kontrolą zajmowało się łącznie trzech pracowników²⁸ dziekanatów w dwóch ww. wydziałach, przy czym dwóch miało wykształcenie wyższe magisterskie, a jeden posiadał tytuł licencjata.

Po wejściu w życie *Zarządzenia Rektora z 2020 r. w sprawie postępowania nostryfikacyjnego* prowadzenie spraw związanych z nostryfikacją dyplomów ukończenia studiów uzyskanych za granicą, w tym obsługi *Uczelnianej Komisji ds. nostryfikacji*, powierzono pracownikowi zatrudnionemu w Centrum Dydaktyki SUM. Osoba ta posiadała stopień doktora w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie językoznawstwa, uzyskany w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach oraz – jak wyjaśnił Rektor – posługiwała się językiem ukraińskim, rosyjskim i angielskim. Dysponowała też wiedzą na temat funkcjonowania systemu szkolenia lekarzy na Ukrainie.

(akta kontroli str. 121-126, 229-240, 245-249, 251-262, 274-276, 328)

4. Do 30 września 2019 r. postępowanie nostryfikacyjne w SUM regulowały uchwały rad wydziałów, które w 2015 r. dla każdego z nich przyjęły odrębne regulaminy postępowania w sprawie nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów wyższych uzyskanych za granicą. Regulaminy te uległy zmianom w związku z wejściem w życie *rozporządzenia MNiSzW z 2018 r.* oraz wydanym dnia 21 grudnia 2018 r. - i obowiązującym od 1 października 2018 r. - *zarządzeniem Rektora z 2018 r.*

²⁵ Postępowania nostryfikacyjne na SUM mogły prowadzić również: Wydział Farmaceutyczny z Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej w Sosnowcu (Wydział Nauk Farmaceutycznych w Sosnowcu), Wydział Zdrowia Publicznego w Bytomiu (obecnie Wydział Nauk o Zdrowiu w Bytomiu), Wydział Nauk o Zdrowiu w Katowicach (obecnie Wydział Nauk Medycznych w Katowicach). W badanym okresie do ww. wydziałów nie wpłynęły jednak wnioski o nostryfikację dyplomu.

²⁶ Powołane: 1) uchwałą Rady Wydziału Lekarskiego w Katowicach nr 24/2/2016/2017 z dnia 6 października 2016 r. w sprawie: wyboru członków Wydziałowej Komisji ds. Nostryfikacji na kadencję 2016-2020 i zmienioną uchwałą Rady Wydziału Lekarskiego w Katowicach nr 19/2018/2019 r. z dnia 25 października 2018 r. w sprawie: zmian składu Wydziałowej Komisji ds. Nostryfikacji oraz 2) uchwałą Rady Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Lekarsko-Dentystycznym w Zabrzu Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach nr 429/X/2015/2016 z dnia 28 września 2016 r.

²⁷ Powołaną Zarządzeniem Rektora SUM nr 199/2019 z dnia 16 grudnia 2019 r. w sprawie: powołania w Śląskim Uniwersytecie Medycznym w Katowicach Uczelnianej Komisji ds. Nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów za granicą, zwana dalej *Uczelnianą Komisją ds. nostryfikacji*.

²⁸ Jeden z pracowników z dniem 17 lipca 2017 r. został przeniesiony do Centrum Dydaktyki i Symulacji Medycznej SUM.

w sprawie zasad przeprowadzania procesu nostryfikacji²⁹. Zmiany te dotyczyły m.in. podstawy prawnej w związku ze zmianą organów Uczelni, wyłączenia kwestii opłat nostryfikacyjnych do odrębnego aktu wewnętrznego oraz wykazu składanych dokumentów określonych w załączniku nr 1 do ww. regulaminów.

Od 1 października 2019 r. postępowanie nostryfikacyjne uregulowano w Zarządzeniu Rektora z 2020 r. w sprawie postępowania nostryfikacyjnego, a kwestie wysokości opłat nostryfikacyjnych w Zarządzeniu Rektora w sprawie opłat, które obowiązywało od 1 października 2018 r.

(akta kontroli str. 121-140,173-203,329,331-332)

Informacje dotyczące procesu nostryfikacji zamieszczone były na stronie internetowej Uczelni³⁰. Obejmowały one wykaz rozporządzeń, wewnętrznych aktów prawnych, wymaganych dokumentów oraz opis procedury nostryfikacyjnej. Umieszczono tam również dane kontaktowe (numery telefonów, adresy poczty elektronicznej) pracowników dziekanatów, mogących udzielić szczegółowych informacji dotyczących zasad i przebiegu procesu nostryfikacji, zarówno w rozmowie telefonicznej, za pośrednictwem poczty elektronicznej, jak i osobiście.

Jak wyjaśnił Rektor, w latach 2016-2019 do Uczelni nie zgłaszano żadnych problemów związanych z utrudnioną komunikacją, barierami językowymi lub administracyjnymi. Wszyscy kandydaci rozpoczynający w tym czasie procedurę nostryfikacji posługiwali się w wystarczającym stopniu językiem polskim, o czym może świadczyć wybór tego języka, jako języka, w którym przeprowadzany był egzamin. Osoby nostryfikujące dyplom były informowane o możliwości przeprowadzenia egzaminu w języku angielskim lub z udziałem tłumacza. Żadna z osób nie skorzystała z takiej możliwości. Żadna z przystępujących do nostryfikacji osób nie zgłaszała jakichkolwiek problemów odnośnie braku lub utrudnionego dostępu do informacji dotyczących procedury nostryfikacji.

(akta kontroli str. 245-246, 249-250, 263-265)

5. W obowiązujących od 2015 r. regulaminach procesu nostryfikacyjnego na wydziałach w Katowicach i Zabrzu określono wykazy dokumentów wymaganych w procesie nostryfikacji. Ich zakres obejmował złożenie:

- 1) podanie do dziekana wydziału,
- 2) ankieta,
- 3) oryginał dyplomu uzyskanego za granicą wraz z legalizacją i suplementem,
- 4) życiorys w języku polskim (własnoręcznie podpisany),
- 5) zaświadczenie ze średnią ocen za studia oraz obowiązującą skalą ocen,
- 6) dokument potwierdzający tożsamość, datę i miejsce urodzenia: paszport, karta pobytu itp. (do wglądu).

Opracowany wzór podania do dziekana wydziału spełniał wymogi określone w § 2 ust. 2 i 3 rozporządzenia MNiSzW z 2015 r. i zawierał m.in.: imię i nazwisko, specjalność, adres mailowy; adres do korespondencji; nr dyplomu i datę jego wydania, nazwę uczelni, miasto i kraj uczelni i tytuł zawodowy. Dodatkowo wprowadzony został wzór Ankiety kandydata do nostryfikacji dyplomu uzyskanego za granicą w Śląskim Uniwersytecie Medycznym w Katowicach.

W przyjętych w 2019 r. przez rady wydziałów w Katowicach i w Zabrzu regulaminach procesu nostryfikacyjnego uwzględniono wymogi zawarte w § 2 rozporządzenia MNiSzW z 2018 r., a katalog żądanych dokumentów obejmował:

²⁹ W myśl tego zarządzenia proces nostryfikacyjny na Uczelni nadal opierał się na regulaminach przyjętych uchwałami rad wydziałowych.

³⁰ <https://sum.edu.pl/nostryfikacja>.

- 1) oryginał dyplomu uzyskanego za granicą z *apostille*,
- 2) suplement do dyplomu (wymagany *apostille*) lub inny dokument umożliwiający ocenę przebiegu studiów, uzyskanych efektów uczenia się i czasu trwania studiów,
- 3) świadectwo, dyplom lub inny dokument na podstawie, którego kandydat został przyjęty na studia,
- 4) oświadczenie kandydata o miejscu i dacie urodzenia.

Dodatkowo rady wydziałów wprowadziły wymóg złożenia *zaświadczenia*, że *uczelnia, która wydała dyplom była w dniu wydania dyplomu akredytowaną uczelnią w rozumieniu prawa wewnętrznego państwa, w którego systemie szkolnictwa wyższego działa*, czego nie przewidywało *rozporządzenia MNiSzW z 2018 r.* Wymóg ten nie był jednak egzekwowany, o czym świadczy fakt, że w dokumentacji żadnej z trzech osób, które po wprowadzeniu ww. wymogu wnioskowały o nostryfikację dyplomu nie znajdowały się ww. zaświadczenia.

W *Zarządzeniu Rektora z 2020 r. w sprawie postępowania nostryfikacyjnego* opracowano nowy wzór wniosku o uzyskanie nostryfikacji dyplomu ukończenia studiów wyższych za granicą, który kierowany był do *Uczelnianej Komisji ds. nostryfikacji* oraz wzór oświadczenia kandydata o miejscu i dacie urodzenia, zaś w treści tego zarządzenia wymieniono dokumenty niezbędne do dołączenia przy składaniu wniosku.

Oceny formalnej wniosku dokonywały rady wydziałowe w Katowicach i Zabrzu, a od w wejścia w życie *Zarządzenia Rektora z 2020 r. w sprawie postępowania nostryfikacyjnego* zadanie to powierzono *Uczelnianej Komisji ds. nostryfikacji*.

We wszystkich 17 kontrolowanych przypadkach osoby ubiegające się o uznanie dyplomu ukończenia studiów za granicą przedłożyły komplet dokumentów wymaganych przepisami prawa i regulaminami SUM.

(akta kontroli str.175-190,193-219,333-340)

6. Obowiązujące na wydziałach w Katowicach i w Zabrzu regulaminy procesu nostryfikacyjnego z 2015 r. spełniały wymogi *rozporządzenia MNiSzW z 2015 r.* w zakresie prawa do żądania od wnioskodawców tłumaczenia załączanych do wniosku dokumentów³¹, przy czym tłumaczenia na język polski dokonać musiał tłumacz przysięgły wpisany na listę tłumaczy przysięgłych prowadzoną przez Ministra Sprawiedliwości.

Po wejściu w życie *rozporządzenia MNiSzW z 2018 r.* zasady te uległy zmianie, lecz nie spełniały one wymogów zawartych w § 4 tego rozporządzenia, gdyż wbrew zawartym tam przepisom, w obowiązujących na ww. wydziałach regulaminach procesu nostryfikacyjnego z 2019 r. obligatoryjnie żądano od wnioskodawców przedłożenia wraz z wnioskiem tłumaczeń wymaganych dokumentów³², przy czym przetłumaczone miały być one na język polski przez tłumacza przysięgłego wpisanego na listę tłumaczy przysięgłych prowadzoną przez Ministra Sprawiedliwości lub przez zagranicznego tłumacza i poświadczone przez właściwego konsula RP. Powyższe opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W każdym z 17 badanych przypadków wszystkie wymagane dokumenty zostały przetłumaczone przez tłumacza przysięgłego, z czego w przypadku czterech

³¹ Tłumaczenia wymagały: 1) oryginału dyplomu uzyskanego za granicą i 2) kopii dokumentów pozwalających ocenić przebieg studiów i efekty kształcenia oraz czas trwania studiów (suplement do dyplomu, wykaz zaliczonych przedmiotów i ocen, indeks lub inny dokument).

³² Tłumaczenia na język polski wymagały: 1) oryginał dyplomu uzyskanego za granicą z *apostille*, 2) suplementu do dyplomu (wymagany *apostille*) lub inny dokument umożliwiający ocenę przebiegu studiów, uzyskanych efektów uczenia się i czasu trwania studiów, 3) świadectwa, dyplomu lub innego dokumentu na podstawie, którego kandydat został przyjęty na studia, 4) zaświadczenia, że uczelnia, która wydała dyplom była w dniu wydania dyplomu akredytowaną uczelnią w rozumieniu prawa wewnętrznego państwa, w którego systemie szkolnictwa wyższego działa,

kandydatów mimo tego, że nie wymagały tego przepisy *rozporządzenia MNiSzW z 2018 r.*

W obowiązującym od 1 października 2019 r. *Zarządzeniu Rektora z 2020 r. w sprawie postępowania nostryfikacyjnego* wymogi te uległy zmianie. W efekcie tylko w szczególnie uzasadnionych przypadkach Uczelnia może żądać od wnioskodawcy przedłożenia tłumaczenia na język polski dyplomu i innych dokumentów sporządzonych w języku obcym, które należy dołączyć do wniosku, przy czym tłumaczenie to powinno zostać sporządzone i poświadczone przez tłumacza przysięgłego w Polsce albo sporządzone przez zagranicznego tłumacza i poświadczone przez właściwego konsula RP.

(akta kontroli str.121-126,178,187,207,212,216,220,226-228,330,333-340)

7. Zarówno w regulaminach procesu nostryfikacyjnego w Katowicach i Zabrzu z 2015 r. i 2019 r., jak i w *Zarządzeniu Rektora z 2020 r. w sprawie postępowania nostryfikacyjnego* przyjęto, że w trakcie postępowania nostryfikacyjnego rady wydziałów/*Uczelnianej Komisji ds. nostryfikacji* dokonują porównania programów studiów, efektów kształcenia, nadanych uprawnień i czasu trwania studiów na danym kierunku w wydziale SUM i macierzystej uczelni kandydata. Uczelnia nie opracowała jednak odrębnych regulacji w zakresie kryteriów weryfikowania i oceny programu studiów, uzyskiwanych efektów uczenia się i uprawnień zawodowych, realizowanych praktyk zawodowych oraz czasu trwania studiów.

Rektor, na podstawie oświadczeń złożonych przez przewodniczących Komisji ds. Nostryfikacji Wydziału Lekarskiego w Katowicach oraz Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Lekarsko-Dentystycznym w Zabrzu, w wyjaśnieniu stwierdził: *kryteria oceny i weryfikacji programów studiów oraz uzyskiwanych efektów uczenia się, zostały uzgodnione na pierwszym posiedzeniu Komisji Nostryfikacyjnej. Kryteria zostały przedyskutowane w obecności członków Komisji powołanej na Wydziale Lekarskim w Katowicach (...) w porozumieniu z Przewodniczącym Komisji Nostryfikacyjnej Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Lekarsko-Dentystycznym w Zabrzu (...). W efekcie stosowane były jednolite kryteria weryfikacji i oceny programów studiów, uzyskiwanych efektów uczenia się i uprawnień zawodowych, realizowanych praktyk oraz czasu trwania studiów.*

Osoby ubiegające się o nostryfikację dyplomu w przypadku stwierdzenia różnic w programach wymagających przeprowadzenia dodatkowych egzaminów, niezależnie od Wydziału, na którym ubiegali się o nostryfikację, zdawali egzamin testowy składający się ze 130 pytań. Forma oraz zasady przystąpienia do egzaminu były identyczne dla obu Wydziałów. Od 2016 roku, kandydaci z obu Wydziałów przystępowali wspólnie do egzaminu, który odbywał się dla wszystkich osób w tym samym czasie. Forma egzaminu była zgodna z Zarządzeniem Nr 75/2016 z dnia 21.06.2016 r. Rektora SUM w Katowicach w sprawie wprowadzenia Zasad przeprowadzania egzaminów/zaliczeń testowych w Śląskim Uniwersytecie Medycznym w Katowicach. W zakresie nostryfikacji dyplomu lekarza Komisje Nostryfikacyjne w Katowicach i Zabrzu ściśle ze sobą współpracowały, do weryfikacji efektów stosowana była wspólna pula pytań egzaminacyjnych, których autorami byli Kierownicy Klinik z obu Wydziałów.

W trakcie spotkań Komisji Nostryfikacyjnych porównywano przebieg studiów osoby ubiegającej się o nostryfikację dyplomu z programem studiów obowiązującym na SUM. Porównaniu podlegała m.in. lista przedmiotów, liczba godzin przeznaczonych na ich realizację, liczba uzyskanych punktów ECTS (jeśli była określona w przedstawionym transkrypcie) oraz zbieżność tematyki z efektami uzyskanymi na SUM, łączna liczba godzin i ECTS w całym programie studiów. W przypadku rozbieżności lub braku wymaganych przedmiotów, osoba ubiegająca się o nostryfikację miała możliwość przedstawienia sylabusów potwierdzających

uzyskanie zbieżnych efektów kształcenia. Przedstawiona Komisji dokumentacja dotycząca przebiegu studiów zawierała wykaz zrealizowanych przedmiotów i praktyk zawodowych, liczbę godzin realizacji danego przedmiotu z wyszczególnieniem różnych form prowadzenia zajęć (wykłady, seminaria, ćwiczenia, godziny pracy własnej studenta). Po porównaniu przedstawionych dokumentów z programem SUM, Komisja podejmowała decyzję o stwierdzeniu równoważności wykształcenia lub różnicach programowych. W przypadku stwierdzenia znaczących różnic programowych, Komisja podejmowała decyzję o konieczności złożenia dodatkowych egzaminów uzupełniających. W przypadku bardzo dużych rozbieżności w kształceniu (znacząco niższej liczby godzin dydaktycznych, braku spełnienia standardów kształcenia określonych dla kierunku medycznego w Polsce), Komisja rekomendowała Radzie Wydziału wnioski o odmowę nostryfikacji dyplomu.

W uzupełnieniu do powyższego, Rektor podał, że: w Uczelni stosowane były jednoznaczne kryteria porównania programu studiów, efektów kształcenia, nadanych uprawnień i czasu trwania studiów. Polegały one na porównaniu każdego przedmiotu znajdującego się na przedstawionym przez kandydata dokumencie – karcie przebiegu studiów, z programem obowiązującym w SUM.

W szczególności dokonywano porównywania liczby godzin, z uwzględnieniem wykładów, seminariów i ćwiczeń oraz liczby przyporządkowanych punktów ECTS (o ile były umieszczone w dokumentacji przedstawionej przez kandydata). Należy zaznaczyć, że stworzenie szczegółowych regulacji, określających bardzo formalnie zakres i sposób porównywania dokumentów jest niemożliwy, ze względu na mnogość różnych form przedstawianych przez kandydatów dokumentów. Nie istnieją ogólnoswiatowe wytyczne normalizujące formę dokumentów poświadczających przebieg studiów. Każde państwo, a nawet w wielu przypadkach indywidualne uczelnie, posiadają różne formy przedstawienia sposobu kształcenia, różny format dokumentów stwierdzających posiadane uprawnienia i dokumentujących przebieg studiów. Istnieją także znaczące różnice w sposobie przedstawiania liczby zrealizowanych godzin w trakcie studiów (dla przykładu wykazywanie wyłącznie godzin prowadzonych w formie bezpośredniej vs. wykazywanie łącznie liczby godzin zajęć oraz godzin samodzielnej pracy studenta). Także w różnych formach określa się liczby godzin przypisanych do uzyskanych punktów ECTS lub tzw. kredytów (ang. Credits).

Nadmieniam, że obowiązujące w badanym okresie tj. 2017-2020 Rozporządzenia w sprawie nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów za granicą nie zawierały szczegółowych zapisów normujących powyższą kwestię oraz nie zobowiązywały organu nostryfikującego do wprowadzenia regulacji wewnętrznych w zakresie dokumentowania procesu porównywania programów studiów, efektów kształcenia, nadanych uprawnień i czasu trwania studiów na danym kierunku.

(akta kontroli str. 221,228-229, 370-371,374-449)

Analiza dokumentacji wykazała, że w 16 na 17 badanych przypadków rady wydziałów podjęły uchwały o konieczności uzupełnienia przez kandydata różnic programowych i przystąpienia przez niego do egzaminu testowego, przy czym decyzje takie podjęto po szczegółowym porównaniu programów nauczania na SUM i na uczelni wnioskodawcy oraz wskazując w protokole, w przypadku których przedmiotów występują największe różnice. W jednym przypadku osoba ubiegająca się o nostryfikację dyplomu zrezygnowała z egzaminu jeszcze przed posiedzeniem Wydziałowej Komisji ds. Nostryfikacji w Zabrzu.

O terminie i miejscu egzaminu osoby ubiegające się o nostryfikację dyplomu były powiadomione pisemnie, przy czym warunkiem przystąpienia do egzaminu było wniesienie opłaty nostryfikacyjnej. Test egzaminacyjny składał się ze 130 pytań,

a wyznaczony próg zdawalności egzaminu wynosił 70% (91 pkt). Wszyscy wnioskodawcy przystąpili do egzaminów w wyznaczonym terminie. Wyniki przeprowadzonych egzaminów wydziałowe komisje ds. nostryfikacji przekazywały do macierzystych rad wydziałów, które podejmowały na ich podstawie stosowne uchwały.

(akta kontroli str. 175-177, 183-186, 188-190, 193-196, 197-199, 333-335, 341-343, 365-366, 373)

8. Uczelnia dochowała terminów wyznaczonych na przeprowadzenie postępowania nostryfikacyjnego. W przypadku 12 osób postępowanie nostryfikacyjne zostało zakończone zgodnie z § 4 ust. 4 *rozporządzenia MNiSzW z 2015 r.*³³, a w trzech zgodnie z § 6 ust. 1 i 2 *rozporządzenia MNiSzW z 2018 r.*³⁴, tj. w terminie 90 dni od dnia złożenia wniosku spełniającego wymogi formalne bez wliczenia okresu wyznaczonego na złożenie egzaminów.

(akta kontroli str. 333-335, 344-345, 365-366, 373)

9. Do 30 września 2018 r. opłata za przeprowadzenie postępowania nostryfikacyjnego ustalona była przez dziekanów wydziałów, a jej wysokość wyniosła 2 695 zł, co było zgodne z *rozporządzeniem MNiSzW z 2015 r.*

Rektor wyjaśnił, że: opłata została ustalona w oparciu o § 7 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19.08.2015 r. w sprawie nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów wyższych uzyskanych za granicą oraz w sprawie potwierdzenia ukończenia studiów wyższych na określonym poziomie kształcenia, zgodnie z którym maksymalną wysokość opłaty ustala się w relacji do minimalnej stawki wynagrodzenia zasadniczego profesora zwyczajnego, określonej w przepisach o warunkach wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników zatrudnionych w uczelni publicznej, w wysokości nie wyższej niż 50% tej stawki. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 02.12.2016 r. w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników zatrudnionych w uczelni publicznej, minimalna stawka wynagrodzenia zasadniczego profesora zwyczajnego wynosiła 5 390 zł. Ustalona wysokość opłaty odpowiadała kosztom postępowania nostryfikacyjnego i obejmowała koszty pracy członków powołanej Komisji Nostryfikacyjnej, koszty egzaminu w przypadku stwierdzenia różnic w programie studiów, efektach kształcenia lub czasie trwania studiów oraz koszty obsługi administracyjnej.

Od 1 października 2018 r. Zarządzeniem Rektora w sprawie opłat przyjęto maksymalną wysokość opłaty za przeprowadzenie postępowania nostryfikacyjnego w wysokości 3 205 zł, którą została ustalona na podstawie § 327 ust. 6 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz *rozporządzenia MNiSzW z 2018 r.*, tj. na poziomie 50% wynagrodzenia profesora, które wynosiło wówczas 6 410 zł. Rektor wyjaśnił, że: *ustalona wysokość opłaty uwzględnia koszty pracy członków Komisji Nostryfikacyjnej, koszty egzaminu w przypadku stwierdzenia różnic w programie studiów, efektach kształcenia lub czasie trwania studiów oraz koszty obsługi administracyjnej.*

Wydanie ww. zarządzenia poprzedzone zostało sporządzoną przez Dział Planowania i Analiz Ekonomicznych SUM kalkulacją średniego kosztu postępowania nostryfikacyjnego, z której wynikało, że wynosi on 3 283,37 zł. Kwota została obliczona na podstawie kosztów poniesionych przez Wydział Lekarski w Katowicach i Wydział Lekarski z Oddziałem Lekarsko-Dentystycznym w Zabrze, na których przeprowadzano te postępowania. Na kwotę tę składały się m.in.: koszt jednej

³³ Terminy przeprowadzenia postępowania nostryfikacyjnego wynosiły od 14 do 28 dni,

³⁴ Terminy przeprowadzenia postępowania nostryfikacyjnego wynosiły od 52 do 89 dni.

godziny pracy pracowników administracyjnych zajmujących się procesem nostryfikacji, średni czas niezbędny na przygotowanie dokumentów dla jednego kandydata; uśredniony koszt godziny dydaktycznej dla stanowiska nauczyciela, obliczony na podstawie danych za 2018 r.; uśredniony koszt odczytu jednego testu elektronicznego w Ośrodku Egzaminów i Badań Efektów Edukacyjnych SUM w roku akademickim 2017/2018; narzut kosztów pośrednich 30%³⁵. Oszacowany w ten sam sposób przez SUM średni koszt postępowania nostryfikacyjnego na 2020 r. wyniósł 5 402,81 zł.

(akta kontroli str.141,204-206,220,222-224,232-238,281-327)

Zgodnie z przyjętymi w 2015 r. przez rady wydziałów regulaminami procesu nostryfikacyjnego w Katowicach i w Zabrzu należność za postępowanie nostryfikacyjne winna być uregulowana przez wnioskodawcę, na wskazany rachunek bankowy SUM w Katowicach, w ciągu 14 dni od daty otrzymania przez wnioskodawcę zawiadomienia o konieczności wpłaty³⁶. W regulaminach procesu nostryfikacyjnego w Katowicach i w Zabrzu z 2019 r. w kwestii ww. należności odsyłało do *Zarządzenia Rektora w sprawie opłat*, zgodnie z którym termin wniesienia opłaty nie mógł być krótszy niż 14 dni od pisemnego powiadomienia przez Radę Wydziału, do której skierowany został wniosek o przeprowadzenie postępowania nostryfikacyjnego, a od lutego 2020 r. przez *Uczelnianą Komisję ds. nostryfikacji*³⁷.

Wszystkie opłaty za przeprowadzenie postępowania nostryfikacyjnego zostały wniesione w odpowiedniej wysokości i w wymaganym terminie.

(akta kontroli str.141,176,184,195,189,199,201,333-335,341-343)

Warunki i tryb zwalniania z opłat uregulowano dopiero *Zarządzeniem Rektora w sprawie opłat* obowiązującym od 1 października 2018 r. W § 3 ust. 3 tego zarządzenia wskazano, że w szczególnie uzasadnionych przypadkach, spowodowanych udokumentowanymi okolicznościami losowymi, Rektor może wyrazić zgodę na zwolnienie w części lub w całości z opłaty za przeprowadzenie postępowania nostryfikacyjnego, na podstawie wniosku zainteresowanego.

W kontrolowanym okresie nie wpłynął żaden wniosek o zwolnienie w części lub w całości z opłaty za przeprowadzenie postępowania nostryfikacyjnego.

(akta kontroli str. 141,220,225-226)

10. W żadnym z badanych przypadków SUM po przeprowadzeniu postępowania nostryfikacyjnego nie wydał zaświadczenia o uznaniu dyplomu za równoważny z polskim dyplomem i tytułem zawodowym. Wszystkie uchwały o odmowie uznania dyplomu były zgodne z zasadami przyjętymi w regulaminach procesu nostryfikacyjnego w Katowicach i w Zabrzu z 2015 r. i 2019 r.. Przyczyną odmów uznania dyplomów było w każdym przypadku nieosiągnięcie wymaganego progu zdawalności egzaminu, przy czym zdawalność 15 osób, które przystąpiły do egzaminu, kształtowała się w przedziale od 22% do 58%.

Do dnia zakończenia kontroli SUM nie przeprowadzał postępowania nostryfikacyjnego na podstawie *Zarządzenia Rektora z 2020 r. w sprawie postępowania nostryfikacyjnego*.

³⁵ Na podstawie Zarządzenia Rektora SUM nr 23/2008 z dnia 10 marca 2008 r., w sprawie wskaźników narzutów kosztów pośrednich dla działalności realizowanych w SUM w Katowicach oraz zmiany Zarządzeniem Rektora SUM Nr 173/2019 z dnia 30 października 2019 r.

³⁶ § 2 ust.2 Regulaminu procesu nostryfikacyjnego przeprowadzanego w Wydziale Lekarskim w Katowicach SUM w Katowicach na kierunku lekarskim, wprowadzonego Uchwałą Nr 11/1/2015/2016 Rady Wydziału Lekarskiego w Katowicach z dnia 08.10.2015 r. ze zm. i Regulaminu procesu nostryfikacyjnego przeprowadzanego w Wydziale Lekarskim z Oddziałem Lekarsko-Dentystycznym w Zabrzu SUM w Katowicach na kierunku lekarskim i lekarsko-dentystycznym, wprowadzonego Uchwałą Rady Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Lekarsko-Dentystycznym nr 410/X/2014/2015 w Zabrzu z dnia 23.09.2015 r. ze zm.

³⁷ § 3 ust. 2 *Zarządzenia Rektora w sprawie opłat*

(akta kontroli str. 121-140,159-160,333-335,344-345)

11. Zgodnie z § 38 ust. 1 pkt 28 Statutu SUM, rozpatrywanie odwołań od uchwał rady wydziału należało do kompetencji Senatu. Zgodnie z obowiązującym od 1 października 2019 r. *Zarządzeniem Rektora z 2020 r. w sprawie postępowania nostryfikacyjnego*, uchwały o uznaniu lub odmowie uznania dyplomu za równoważny z odpowiednim polskim dyplomem ukończenia studiów wyższych i tytułem zawodowym przejęła *Uczelniana Komisja ds. nostryfikacji*, a od jej uchwał odwołanie nie przysługuje.

W kontrolowanym okresie nie wystąpiły przypadki wniesienia takich odwołań.

(akta kontroli str. 121-126,270-277)

12. W kontrolowanym okresie do SUM nie wpłynęły wnioski i skargi związane z nostryfikacją dyplomów³⁸.

(akta kontroli str. 220,222)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Trzy wydane przez Rektora zarządzenia, tj.:

- Zarządzenie Rektora SUM w Katowicach nr 248/2018 z dnia 21 grudnia 2018 r. *w sprawie: zasad przeprowadzania procesu nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów za granicą w SUM w Katowicach* obowiązujące od 1 października 2018 r.,
- Zarządzenie Rektora SUM w Katowicach nr 13/2020 z dnia 30 stycznia 2020 r. *w sprawie: wprowadzenia Regulaminu postępowania w sprawie nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów wyższych uzyskanych za granicą prowadzonego w SUM w Katowicach*³⁹, obowiązujące od 1 października 2019 r.,
- Zarządzenie Rektora SUM w Katowicach nr 47/2019 z dnia 7 marca 2019 r. *w sprawie zasad wnoszenia oraz warunków i trybu zwalniania z opłaty za przeprowadzenie procesu nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów za granicą w SUM*⁴⁰, obowiązujące od 1 października 2018 r.,

wprowadzono w życie z datą obowiązywania poprzedzającą datę ich podpisania.

Odnosząc się do przyjmowania ww. zarządzeń z obowiązującą mocą wsteczną, Rektor wyjaśnił, że: *przyjmowanie zarządzeń z mocą wstecznie obowiązującą spowodowane było następującymi okolicznościami:*

- koniecznością dostosowania szeregu regulacji wewnętrznych Uczelni do nowej Ustawy z dnia 20.07.2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 85 z późn. zm.) oraz Ustawy z dnia 03.07.2018 r. *Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. poz. 1669 z późn. zm), w tym w szczególności obwarowanych obowiązkiem ich wdrożenia w określonym terminie,
- wysoką fluktuacją pracowników Centrum Dydaktyki, tj. jednostki organizacyjnej Uczelni merytorycznie odpowiedzialnej za przygotowanie, wymienionych w pytaniu, projektów wewnętrznych regulacji w zakresie nostryfikacji,

³⁸ W okresie od 1 stycznia 2017 r. do 30 września 2019 r. do dziekanów wydziałów SUM w Katowicach, a od 1 października 2019 r. do 20 sierpnia 2020 r. do Rektora SUM.

³⁹ Zmienione Zarządzeniem Rektora SUM w Katowicach nr 120/2020 z dnia 9 lipca 2020 r., zwane dalej *Zarządzeniem Rektora z 2020 r. w sprawie postępowania nostryfikacyjnego*.

⁴⁰ Zmienione Zarządzeniem Rektora SUM w Katowicach nr 29/2020 z dnia 24 lutego 2020 r., zwane dalej *Zarządzeniem Rektora w sprawie opłat*.

- dodatkowymi obowiązkami związanymi z organizacją wyborów na funkcję Rektora SUM w Katowicach, w które zaangażowany był Dział Organizacyjno-Prawny, odpowiedzialny za koordynowanie toku prac związanych z przygotowaniem wewnętrznych aktów prawnych.

Dodatkowo wyjaśnił, że: wywodzona z art. 2 Konstytucji RP zasada niedziałania prawa wstecz jest dyrektywą postępowania organów prawodawczych. Mając na uwadze, iż zarządzenia Rektora nie mają charakteru norm prawa, bezpośrednie przenoszenie ww. dyrektywy na tego rodzaju akty nie znajduje podstawy.

Niemniej przyjmując, iż także w zakresie aktów wewnętrznych uczelni stosowanie powyższej dyrektywy znajduje uzasadnienie ze względu na potrzebę zapewnienia jasności i jednolitości procedur, to jednak wskazać należy, iż dyrektywa niedziałania prawa wstecz nie ma charakteru bezwzględnego.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego (m.in. wyrok TS z dnia 19.11.2006, sygn. Kp 2/08) zasada niedziałania przepisów z mocą wsteczną odnosi się w zasadzie wyłącznie do norm ograniczających prawa adresata tychże norm. Zaznaczyć przy tym należy, iż ustalone przez uczelnie zasady nostryfikacji mają w przeważającej mierze charakter techniczno-organizacyjny i stanowią uszczegółowienie obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa. Zasadnicze elementy procedury określonej w ww. zarządzeniach miały zatem zastosowanie z mocy samych przepisów Ustawy z dnia 20.07.2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28.09.2018 r. w sprawie nostryfikacji dyplomów ukończenia studiów za granicą oraz potwierdzania ukończenia studiów na określonym poziomie. Nie można zatem uznać, iż wprowadzone w uczelni regulacje w jakikolwiek sposób ograniczały prawo do inicjowania lub uczestniczenia w procedurze nostryfikacyjnej. Także przyjęte przez uczelnię zasady dotyczące wnoszenia opłat pozostawały w zgodzie z obowiązującymi przepisami prawa, w tym w szczególności art. 327 ust. 6 ww. Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Brak absolutnego charakteru zasady niedziałania prawa wstecz został wyrażony także w art. 5 Ustawy z dnia 20.07.2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych, zgodnie z którym przepisy art. 4 tejże ustawy nie wyłączają możliwości nadania aktowi normatywnemu wstecznej mocy obowiązującej, jeżeli zasady demokratycznego państwa prawnego nie stoją temu na przeszkodzie.

Najwyższa Izba Kontroli nie podziela przedstawionej powyżej argumentacji. Nie ulega bowiem wątpliwości, że w omawianych przypadkach treść zarządzeń nie ma charakteru wyłącznie wewnętrznego, lecz regulowała również zasady postępowania i obowiązki osób z zewnątrz, które ubiegają się lub zamierzają się ubiegać o uznanie posiadanych przez nich dyplomów za równoważne w Polsce. Osoby te – zdaniem NIK – na podstawie wydanych przez Rektora regulacji powinny dysponować - w sposób niebudzący wątpliwości – wiedzą, co do praw i obowiązków, związanych z konkretnym zdarzeniem prawnym, a informacje te zapewniać powinny jasność, przejrzystość i swobodny dostęp do wprowadzanych tymi regulacjami procedur. Tym samym, wydawanie tego typu zarządzeń z mocą wsteczną należy uznać za działanie nierzetelne.

2. Zgodnie z zapisami Regulaminu procesu nostryfikacyjnego w Katowicach z 2019 r. i Regulaminu procesu nostryfikacyjnego w Zabrzu z 2019 r.⁴¹ na wnioskodawców

⁴¹ W załączniku nr 1 do: Regulaminu procesu nostryfikacyjnego w Katowicach z 2019 r. w Wykazie dokumentów wymaganych w procesie nostryfikacji dyplomu lekarza i lekarza dentystry przeprowadzanym w Wydziale Lekarskim w Katowicach w SUM w Katowicach oraz Regulaminu procesu nostryfikacyjnego w Zabrzu z 2019 r. w Wykazie dokumentów wymaganych w procesie nostryfikacji dyplomu lekarza i lekarza dentystry przeprowadzanym w Wydziale Lekarskim w Oddziale Lekarsko-Dentystycznym w Zabrzu w SUM w Katowicach.

nałożono wymogi, których nie przewidywało rozporządzenia MNiSzW z 2018 r., żądając od wnioskodawców przedłożenia:

- a) zaświadczenia, że uczelnia, która wydała dyplom była w dniu wydania dyplomu akredytowaną uczelnią w rozumieniu prawa wewnętrznego państwa, w którego systemie szkolnictwa wyższego działa.

Rektor wyjaśnił, że: zgodnie z art. 60 ust. 1 i 6 uprzednio obowiązującej Ustawy z dnia 27.07.2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym organem kolegialnym była Rada Wydziału. Na tej podstawie Rady Wydziałów (...) wprowadziły do Regulaminów procesu nostryfikacyjnego wykaz dokumentów wymaganych w procesie nostryfikacji dyplomu m.in. Zaświadczenie, że uczelnia, która wydała dyplom, była w dniu wydania dyplomu akredytowaną Uczelnią, w rozumieniu prawa wewnętrznego państwa, w którego systemie szkolnictwa wyższego działa. Uzasadnieniem powyższego była daleko idąca ostrożność, w związku z napływającymi do Uczelni informacjami o przypadkach fałszerstwa dyplomów ukończenia studiów wyższych za granicą. Nadmieniam, iż pomimo wprowadzenia ww. zapisu od żadnego kandydata ubiegającego się o nostryfikację dyplomu nie wymagano przedłożenia ww. Zaświadczenia. Jego brak nie skutkowałby odmową przeprowadzenia postępowania nostryfikacyjnego.

- b) tłumaczeń na język polski dokumentów⁴², sporządzonych przez tłumacza przysięgłego wpisanego na listę tłumaczy przysięgłych prowadzoną przez Ministra Sprawiedliwości, albo sporządzonego przez zagranicznego tłumacza i poświadczonego przez właściwego konsula RP;

Rektor, na podstawie oświadczeń złożonych przez ówczesnych dziekanów Wydziału Lekarskiego w Katowicach i Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Lekarsko-Dentystycznym w Zabrze, wyjaśnił, że: mając na uwadze istotę postępowania nostryfikacyjnego, wydziały SUM, kierując się daleko idącą ostrożnością, w okresie od 03.10.2018 r. do 30.09.2019 r., wymagały od wnioskodawców dokumentów sporządzonych i poświadczonych przez tłumacza przysięgłego, w celu dokonania rzetelnej oceny przedstawionych przez zainteresowanego dokumentów w kontekście spełnienia przesłanek nostryfikacji dyplomu zagranicznego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Tłumaczenie przysięgłe miało na celu zagwarantowanie prawidłowego toku postępowania nostryfikacyjnego (...). Ponadto powyższy warunek wykluczał sytuacje, w których okazany dokument budziłby wątpliwości, co do jego prawidłowego przetłumaczenia.

Dodał również, że: Nie sposób ponadto jest przyjąć a priori i zgodzić się z tezą, iż większość przedkładanych dokumentów w procesie nostryfikacji jest czytelna i zrozumiała oraz, że: Wskazać należy, iż skład Wydziałowych Komisji Nostryfikacyjnych gwarantował wysoki poziom merytoryczny jej członków, jednak trudno wymagać od nich biegłej znajomości języków m.in. rosyjskiego czy ukraińskiego, na poziomie umożliwiającym biegłe zrozumienie wysokospecjalistycznego słownictwa medycznego.

Wobec uzasadnionych podejrzeń dotyczących nieprawidłowego tłumaczenia dokumentów, a także przypadki fałszowania dyplomów ukończenia uczelni wyższych, podjęto decyzję o konieczności przedkładania przez wnioskodawców tłumaczenia dokumentów na język polski przez tłumacza przysięgłego.

Nadto wskazać należy, iż żaden kandydat wnioskujący o nostryfikację dyplomu nie zwrócił się do Uczelni o zwrot poniesionych kosztów dot. tłumaczenia przysięgłego.

⁴² 1) oryginał dyplomu uzyskanego za granicą z apostille, 2) suplementu do dyplomu (wymagany apostille) lub inny dokument umożliwiający ocenę przebiegu studiów, uzyskanych efektów uczenia się i czasu trwania studiów, 3) świadectwa, dyplomu lub innego dokumentu na podstawie, którego kandydat został przyjęty na studia, 4) zaświadczenia, że uczelnia, która wydała dyplom była w dniu wydania dyplomu akredytowaną uczelnią w rozumieniu prawa wewnętrznego państwa, w którego systemie szkolnictwa wyższego działa.

W konsekwencji przez rok, tj. w okresie od 1 października 2018 r. do 30 września 2019 r. obowiązywały wymogi, których nie przewidywało *rozporządzenie MNiSzW z 2018 r.*, a ograniczeniami takimi objęto czterech kandydatów ubiegających się o nostryfikację dyplomu.

(akta kontroli str.187,207,220-221,226-227,234,330,369-370)

NIK nie podziela przedstawionej argumentacji, wskazującej na dbałość o rzetelność procesu nostryfikacyjnego, gdyż Uczelnia nie miała podstaw prawnych do żądania od wnioskodawców przedstawienia ww. zaświadczenia oraz tłumaczeń wymienionych wyżej dokumentów, czego konsekwencją była konieczność poniesienia przez nich dodatkowych kosztów. Nadto, analiza dokumentacji przeprowadzonych w tym okresie postępowań nie wykazała, że w którymkolwiek przypadku zachodziły okoliczności szczególne, o których mowa w § 4 pkt 2 ww. rozporządzenia.

IV. Uwagi i wnioski

W związku tym, że ujawnione nieprawidłowości dotyczyły aktów prawnych już nieobowiązujących na SUM, a nieprawidłowość dotycząca zarządzeń Rektora ma charakter nieusuwalny, Najwyższa Izba Kontroli, odstępuje od formułowania uwag i wniosków w tym zakresie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, 19 października 2020r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach

Kontroler
Bogusława Pala
Specjalista k.p.